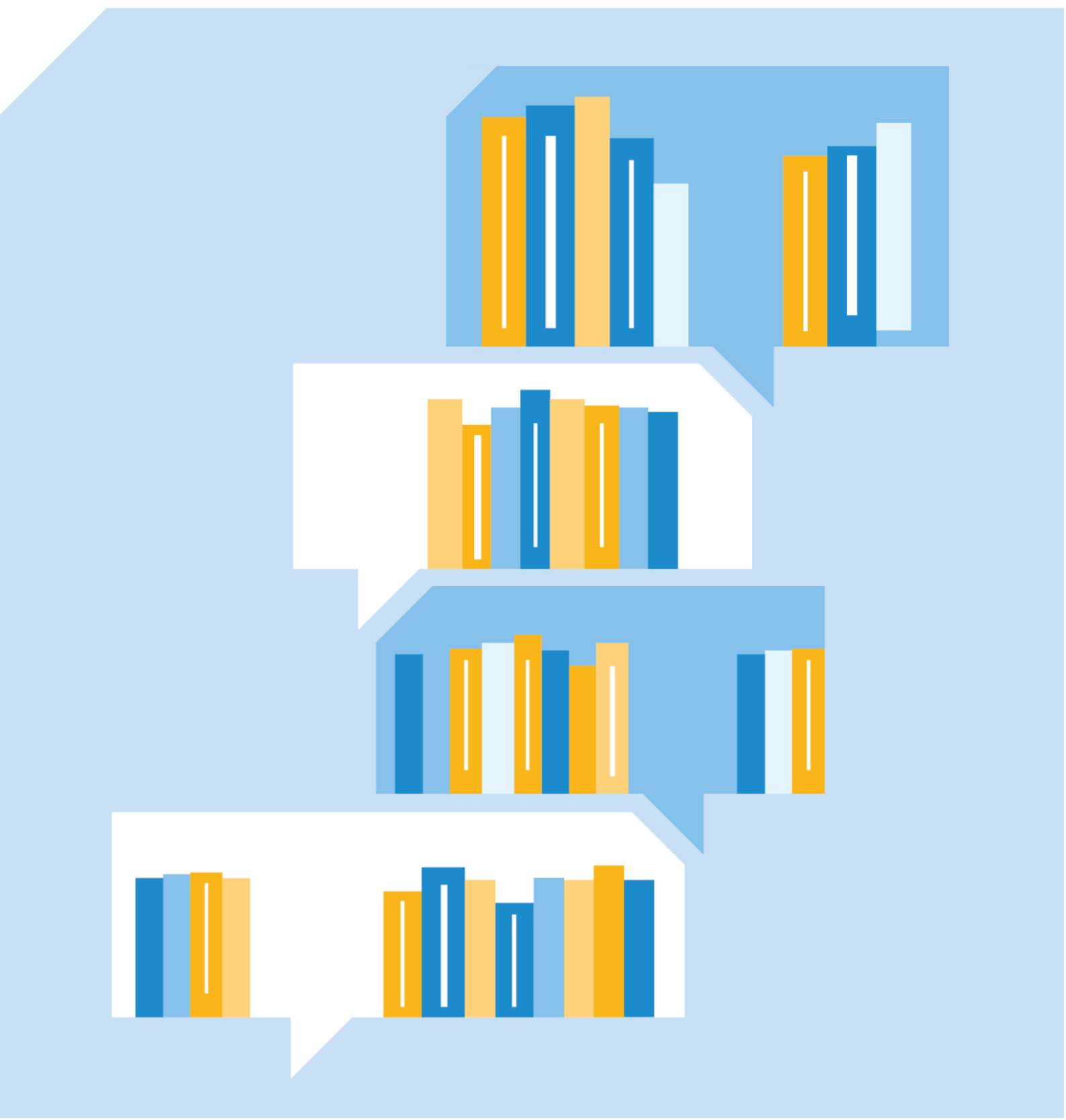

Evaluatie Provinciaal Collectie Beleidsplan

Introductie

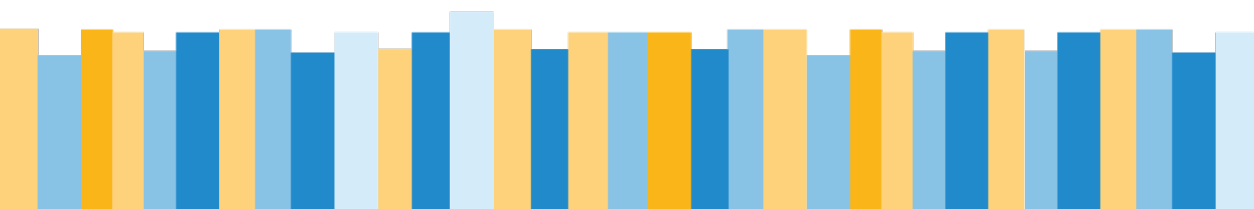
De afgelopen periode vormden de Provinciale Collectiebeidsplannen Noord- en Zuid-Holland de agenda voor het collectiebeleid, zowel op lokaal als op provinciaal niveau. Deze plannen zijn geëvalueerd, daar biedt dit document een weerslag van. Daarnaast geeft dit document een vooruitblik op het volgende gezamenlijke provinciale collectiebeidsplan voor Noord- en Zuid-Holland.

Waarom

Er is in het Gezamenlijk Collectieplan vanuit de KB afgesproken om op provinciaal niveau afspraken te maken over collectie. Dat behelst deels normen over bijvoorbeeld het gebruik van elkaars collectie, maar ook thema's waar de collectiespecialisten gezamenlijk mee aan de slag willen. De afdeling Collectieadvies van Probiblio ondersteunt het netwerk van collectiespecialisten op de ontwikkeling van deze thema's met onder meer werkgroepen, netwerkbijeenkomsten, publicaties en e-learnings. In de opmaat naar een nieuw plan is Probiblio gevraagd een evaluatie van het vorige plan uit te voeren, met aandacht voor wat er in bibliotheken gebeurd is op geagendeerde thema's, het proces van totstandkoming, en inzicht in activiteiten van Probiblio.

Hoe

De afgelopen periode zijn 11 stakeholders (directeuren, managers, collectiespecialisten) uit de branche geïnterviewd over de thema's die in 2020 geagendeerd zijn. Ook hebben we hen gevraagd een beeld te schetsen voor de komende jaren. Daarnaast is er met hulp van een korte enquête aan 34 collectiespecialisten om input gevraagd. Op een netwerkbijeenkomst op 21 november zijn deze kwalitatieve en kwantitatieve evaluaties besproken, waarna er gezamenlijk keuzes zijn gemaakt voor relevante thema's voor de voorliggende jaren. Komende maanden gaat een schrijfgroep van collectiespecialisten vanuit lokale bibliotheken samen met collectieadviseurs van Probiblio op basis van deze input werken aan een nieuw provinciaal collectiebeidsplan 2025-2028. Dit gebeurt in samenwerking met een afvaardiging van de directeurenoverleggen SOOB/BOZH. Met deze input werken Probiblio en de lokale bibliotheken aan een nieuw provinciaal collectiebeidsplan 2025-2028.

Evaluatie Provinciaal Collectie Beleidsplan

We gaan van start met het opstellen van een nieuw provinciaal collectiebeleidsplan. We spraken met 11 stakeholders uit de branche om terug te kijken op de afgelopen beleidsperiode. Hier vind je een aantal van hun quotes.

Diversiteit en Inclusie

Aarti Bajnath – specialist digitale collecties Bibliotheek Rotterdam

"Met Verhalen van de Stad hebben we nieuwe doelgroepen aan de bibliotheek verbonden. Door te werken met gastcollectioneers hebben we tientallen nieuwe perspectieven aan de collectie toegevoegd."

Lees [hier](#) meer over Verhalen van de Stad.

Jeugdcollectie

Tanja de Jong – collectiespecialist Bibliotheek Hoorn

"Scholen zien nu echt het belang van lezen in. De bibliotheek en de scholen zijn zich ervan bewust dat ze elkaar nodig hebben. De samenwerking is verbeterd."

Lees [hier](#) meer over hoe je voor de bibliotheek op school kan collectioneren.

Collectiekennis

Gerard Hendriks – directeur Bibliotheek aan de Vliet

"Wij zetten in op zo veel mogelijk deskundigheid bij de mensen op de werkvloer. Dit is een ontwikkeltraject voor de komende jaren en gaat niet alleen om de fysieke collectie, maar ook om het digitale gedeelte"

Bekijk ook onze e-learning basiskennis collectie [hier](#).

Duurzaamheid

Anita Ruder – directeur Kopgroep Bibliotheken

"Afgeschreven boeken worden binnen KopGroep steeds meer gezien als bedrijfsafval, maar soms vinden we een andere bestemming, bijvoorbeeld bij de daklozenopvang."

Zie ook het artikel: [Gesaneerde boeken dit moet je ermee doen](#).

Metadata

Genie Does – teamleider collectie de Bibliotheek Zuid-Kennemerland

"Met behulp van data over collectie worden stappen gezet om buiten de bibliotheek te kijken. We gebruiken wijksens om onze collecties anders in te richten"

Lees [hier](#) meer over doelgroepgericht werken met Mosaic.

Verbinding Collectie en Programmering

Liesbeth Munters – adviseur collectie Bibliotheek Kennemerwaard

"Het verhaal van de maatschappelijke bibliotheek is een groter stuk van de collectie geworden. De collectie omvat niet meer alleen de boeken op de plank, maar ook activiteiten. Het vormt de inhoud naar je klanten toe."

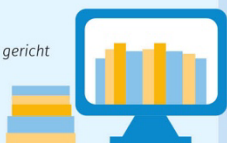
Bekijk ook eens [deze infographics](#) om je op weg te helpen.

Verbinding fysieke en digitale collectie

Gerard Hendriks – directeur Bibliotheek aan de Vliet

"De digitale collectie is nog niet volledig geïntegreerd en de meeste mensen op de werkvloer zijn nog steeds primair gericht op de fysieke collectie."

Ontdek [hier](#) hoe je het optimale uit de online-collectie haalt.

Wat zien we – Collectiebeleid meer op de kaart

Collectiebeleid is de afgelopen jaren meer op de kaart gekomen, net als de thema's benoemd in de Provinciale Collectiebeleidsplannen. In de [monitor Collecties](#) stellen we jaarlijks vast dat inmiddels bijna alle bibliotheken zich houden aan de vastgelegde afspraken. We zien dat steeds meer bibliotheken hun collectiebeleid vastleggen (Probiblio heeft afgelopen jaren 14 bibliotheken hierbij ondersteund), en dat de inhoud van deze collectiebeleidsplannen verschuift van beheersplannen (wat staat waar) naar samenwerkingsplannen (hoe kan collectie bijdragen aan de missie/visie van de bibliotheek). In het proces van collectioneren zien we een verschuiving van volledige ontzorging door externe collectioneers (Probiblio of NBD-Biblion) naar meer eigenaarschap over de eigen collectie, waarbij een significant deel van het collectiebudget weer door de lokale collectioneur wordt uitgegeven, om in te spelen op lokale ontwikkelingen en prioriteiten.

Er zijn drie algemene kwetsbaarheden te constateren.

Ten eerste zien we soms dat er in bibliotheken onvoldoende ruimte is voor uitvoering van genoemde collectiebeleidsplannen. Er is veel tijd verloren gegaan aan strubbelingen bij boekenleverancier NBD-Biblion, en in sommige bibliotheken heeft de afdeling collectie te weinig tijd tot zijn beschikking. De ruimte voor de uitvoering van de plannen wordt niet altijd gevoeld. Ook de borging van de collectiekennis in de organisatie is soms onvoldoende georganiseerd, en leunt regelmatig op één of twee personen. Een tweede kwetsbaarheid is het complexe speelveld waar collectie zich in begeeft. Er zijn veel grote, veelal landelijke, actoren waarop niet altijd voldoende invloed door de lokale bibliotheek wordt ervaren. Deze actoren zijn de Koninklijke Bibliotheek (verantwoordelijk voor de digitale collectie), Probiblio, OCLC/Axiel als leverancier van het bibliotheeksysteem en ook weer NBD-Biblion. Niet alle lokale collectiespecialisten hebben het gevoel dat zij voldoende invloed hebben op hun lokale collectie en hoe deze bij de klanten komt.

Ten derde zien we dat de buitenwereld zich steeds vaker inhoudelijk bemoeit met lokale bibliotheekcollecties, en dat bibliotheken hier niet altijd [een antwoord](#) op hebben.

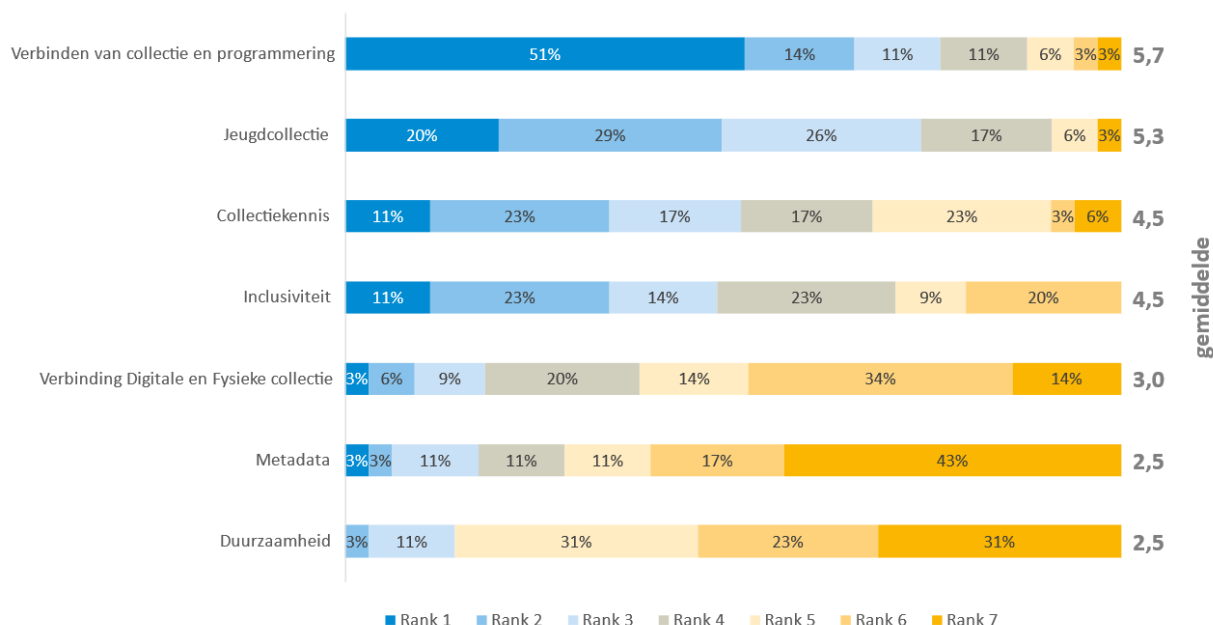
Wat zien we – mensen maken collecties

Er vindt een aanzienlijke verjonging plaats onder collectiespecialisten. Bibliotheken hebben niet altijd een helder beeld bij de [nieuwe rol](#) van de collectiespecialist. De [opleiding collectioneren](#) vanuit NBD-Biblion (met ondersteuning en expertise vanuit Probiblio) vangt dit deels op, inmiddels zijn er landelijk al meer dan 100 collectiespecialisten die 1 of meer modules gevolgd hebben. In de transitie van de klassiek naar de maatschappelijke-educatieve bibliotheek valt op dat de collectiekennis op de bibliotheekvloer minder vanzelfsprekend is. Met [cursussen](#) en [e-learnings](#) wordt hierop in gespeeld. We zien ook goede voorbeelden van bibliotheken die het publiek betrekken bij het samenstellen van de collectie, maar ook dat dit nog weinig structureel gebeurt.

Thema's 2020-2024 – prioriteit in de bibliotheken

We zien dat in de bibliotheken de verbinding tussen collectie en programmering de meeste aandacht kreeg, terwijl duurzaamheid en metadata duidelijk minder prioriteit hadden.

Thema's 2024 - aanbod Probiblio

Verbinding Collectie en Programmering

In 2022 hebben specialisten uit 8 bibliotheken [geëxperimenteerd](#) om te kijken hoe programmeurs meer als collectiespecialisten konden denken en andersom. Voor de komende beleidsperiode kiezen de bibliotheken van Noord- en Zuid-Holland ervoor om de verbinding tussen deze essentiële bibliotheekonderdelen bij alle thema's over het voetlicht te brengen, en dus niet langer als afzonderlijk thema aan te vliegen. In de visie op de collectie waarmee het nieuwe Provinciaal Beleidsplan opent zal dit duidelijk naar voren moeten komen.

Jeugdcollectie

Er is een actieve netwerkgroep gevormd van ervaren en nieuwe jeugdcollectiespecialisten die ervaringen en kennis deelt. Voor ondersteuning voor de Bibliotheek op School is er een [collectielijst VMBO](#) gelanceerd, een [handreiking](#) diversiteit en inclusie in collectie in het PO en ook het [Makkelijk Lezen Plein](#) wordt door Probiblio ondersteund.

Collectiekennis

Hier is een actieve netwerkgroep op geformeerd, en diverse bijeenkomsten over georganiseerd. Probiblio draagt bij aan de [opleiding collectioneren](#) vanuit NBD-Biblion, gevolgd door meer dan 40 collectiespecialisten vanuit Noord- en Zuid-Holland. De [cursus collectiekennis](#) voor de Front Office is sinds 2021 in meer dan 15 bibliotheken gegeven, en de op deze cursus gebaseerde e-learning meer dan 200 keer.

Inclusiviteit

Een actieve werkgroep collectiespecialisten heeft [diverse aanbevelingen](#) om te komen tot meer diversiteit gepubliceerd. Er is een [e-learning](#) over hoe je aan de slag gaat met diversiteit in de bibliotheekcollectie gepubliceerd. Probiblio draagt actief bij aan diverse landelijke initiatieven op dit gebied, onder meer op het gebied van [meertaligheid](#) en pluriformiteit.

Duurzaamheid

Het thema duurzaamheid en collecties bleek minder behapbaar dan gedacht bij het schrijven van het Provinciaal Collectieplan. De collectie is natuurlijk al een heel duurzaam onderdeel van de bibliotheek door het intrinsieke hergebruik. Ook voor het verwerken van [gesaneerde](#) boeken zijn oplossingen geïnterpreteerd. Probiblio heeft een [dossier](#) samengesteld met advies hoe je aan de slag kan gaan met duurzaamheid in programmering en collectie. Want naast dat je je bedrijfsprocessen duurzaam moet organiseren, kan dit thema ook juist mensen aan de bibliotheek verbinden.

Metadata

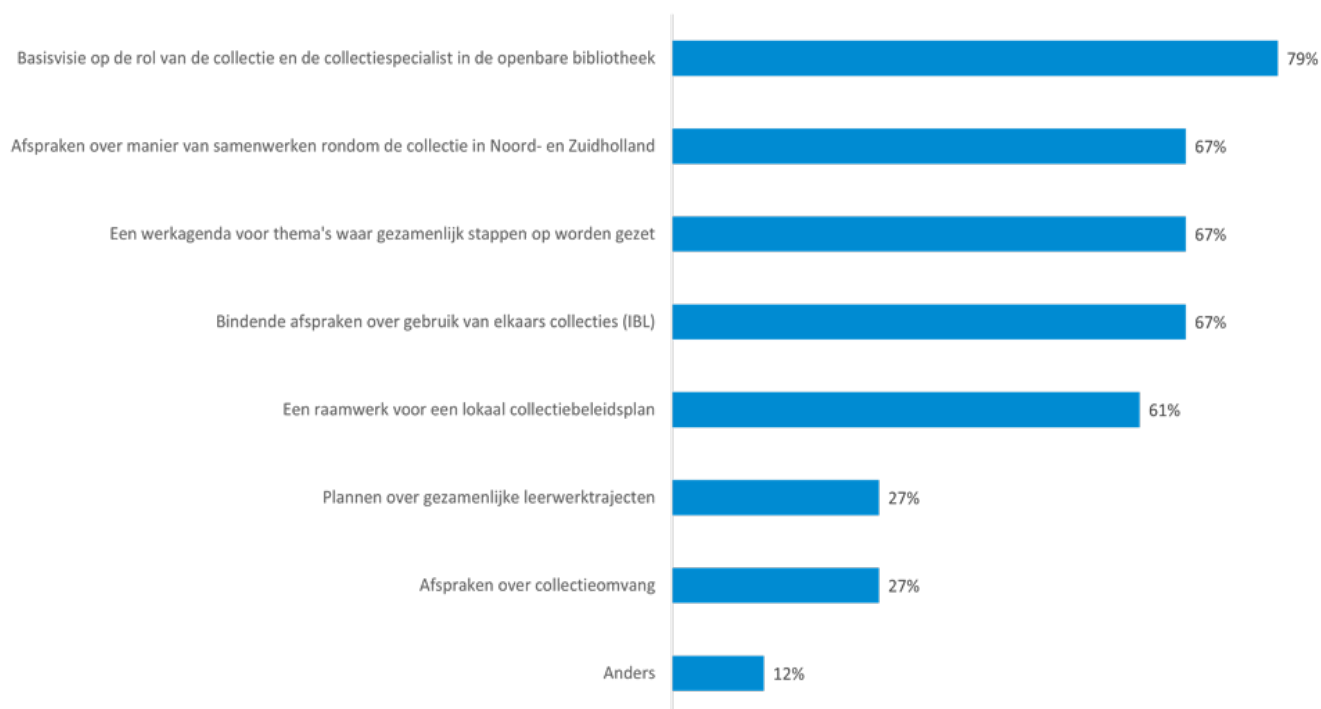
Probiblio heeft met behulp van [Mosaic/Whize](#) een aantal bibliotheken geholpen hun collectiebeleid meer toe te snijden op de doelgroepen in hun werkgebied. Ook is de verbinding met marketeers gelegd op een kennisbijeenkomst. Daarnaast worden er in de [monitor](#) collecties jaarlijks data verzameld en vergeleken. Momenteel wordt er geëxperimenteerd met BI-tooling om te kijken of bibliotheken op deze wijze meer data-gevraagd kunnen worden.

Verbinding fysieke en digitale collectie

Een werkgroep op dit thema is met [aanbevelingen](#) gekomen om meer uit de digitale collectie te halen. Een landelijk [fieldlab](#) om aan de slag te gaan met QR-codes in de bibliotheek werd door Probiblio ondersteund. Toch zien we dat er nog onvoldoende eigenaarschap wordt gevoeld, en soms ook afstand.

Vervolg

We hebben al gesproken met de betrokken directeuren (Jan Willem Schoneveld (directeur Bieb voor de Zaanstreek, Erna Staal (directeur Bibliotheek Gouda) en Natascha Salvo (vertegenwoordiger directie Bibliotheek den Haag). Op 12 februari is er een schrijfdag gepland met de betrokken collectiespecialisten en Probiblio-adviseurs waarin op de gekozen thema's de beleidsvoornemens worden geformuleerd. Ook komt er een algemene visie op de rol van de collectie en de collectiespecialist in de komende jaren in het nieuwe plan. Nadat dit opgeleverd is wordt het nieuwe plan ter goedkeuring voorgelegd aan de directeurenoverleggen.

7 januari 2025

David Rozema, Cees Kremer, Marjolein van der Steen, Mirjam Zweers

Namens team Collectieadvies en Programmering

